

۹

هارون الرشيدك حضورينه بر جوجه كلوب «فلان كيمسه بنى
 طولاندردى» ديه برينك علمينده رفع رُفَعُهُ شكايت ايدر، هارون،
 حريفى بر كره يوقاريدن آشاغى سوزر، يعنى «كل قصير فتنه»
 مقتضاسى اوزره هيچ سن آلدانه جق، طولانديريله جق آدمه
 بگزر ميسك؟ ديمك ايستر. حريف، خليفه نك باقيشندن چار چابوق
 مرادينه انتقال ايدوب - افندم، بنى آلداتان، قولكزدن دها
 آلچاق ايدى! - دير. جوجه نك بوفراستى هارونك خوشنه
 كيتمكه در حال دعواسنه باقلمه سنى امر ايدر.

۱۰

مشار اليهك خواننده لرندن ابراهيم مؤصلى، بر كون يكي بسته.
 لديكى بر كفته بنى حضور خليفه ده اوقور. خليفه نك ذوقنه كيدوب

« کوزل اوقودک؛ الله سکا احسان ایتسون! » دیر. ابراهیم -
 یا امیر المؤمنین! اللهم بزه احسانی سزک واسطه کزله در - دینجه
 خلیفه بر چوق احسان ایدر .

۱۱

مشارالیه بغداد خار جنده کی مُخْلِستانلری کز رکن بر اختیار
 عربک خرما فدانی دیکمکده اولدیغنی کوروب یاننه کیدر، «باشیخ!
 خرما آغاجی قرق سنه ده یمش ویریر دیر لر. سن ایسه اختیار سک،
 او حالده انتفاع ایده میه جکک آغاجی دیکوب ده نه یاپه جقسک؟»
 دیر. اختیار «بو آغاجلری بزدن اول کلنار محضا بزم ایچون
 دیکمشلر. بن ده بوئی کندم ایچون دکل، بندن صوکره کله جکلر
 ایچون دیکبورم» جوابی ویریر. پادشاه بو جوابدن حظایدوب
 اختیاره احسان ایدر. عرب، احسانی آلدقندن صوکره الاریله
 صاقالنی ضیغایوب «الحمد لله!» دیر. هارون «حمده سبب نه در؟»
 دیر. عرب «هرکس دیکدیکی آغاجک یمشنی قرق سنه ده آلدیغنی
 حالده بن بوکون دیکدیکم آغاجک ینه بوکون میوه سنی آلیورم ده
 انک ایچون حمد ایتدم» دیر. هارون تکرار احسان ایدر .
 عرب ده تکرار حمد ایله برابر دیرکه: - بودفعه کی حمدک سببی ده
 شودرکه باشقه لری آغاجلرینک محصولنی سنه ده برکره آلیرکن بن
 بر کونده ایکی کره آلیورم .
 هارون، اختیارک ادب و ظرافتنی تحسین ایله کچر، کیدر.

Metin 9

Külliyyât-ı Letâif

Hârûn er-Reşîd'in huzûruna bir cüce gelip, "*Filan kimse beni dolandırdı.*" diye birinin aleyhinde ref'-i rik'a-i şikâyet eder. Hârûn, herifi bir kere yukarıdan aşağı süzer. Yani, "*Küllü kasîrin fitnetün.*" muktezâsı üzere, "*Hiç sen aldanacak, dolandırılacak adama benzer misin?*" demek ister. Herif halifenin bakışından çarçapuk murâdına intikâl edip, "*Efendim! Beni aldatan, kulunuzdan daha alçak idi.*" der. Cücenin bu ferâseti Hârûn'un hoşuna gitmekle derhal da'vâsına bakılmasını emr eder.

***

Müşârûn ileyh hânendelerinden İbrahîm-i Mûsulî bir gün yeni bestelediği bir güfteyi huzûr-ı halîfede okur. Halifenin zevkine gidip, "*Güzel okudun, Allah sana ihsân etsin.*" der. İbrahîm, "*Yâ Emîre'l-Mü'mînîn! Allahın bize ikrâmı sizin vâsıtanızladır.*" deyince halife birçok ihsan eder.

***

Müşârûn ileyh Bağdad haricindeki nahlistanları gezerken bir ihtiyar Arabın hurma fidanı dikmekte olduğunu görüp yanına gider. "*Yâ Şeyh! Hurma ağacı kırk senede yemiş verir derler. Sen ise ihtiyarsın. O hâlde intifâ edemeyeceğin ağacı dikip de ne yapacaksın?*" der. İhtiyar, "*Bu ağaçları bizden evvel gelenler mahzâ bizim için dikmişler. Ben de bunu kendim için değil benden sonra gelecekler için dikiyorum.*" cevabını verir.

Padişah bu cevabından haz edip ihtiyâra ihsân eder. Arab, ihsânı aldıktan sonra elleriyle sakalını sığayıp, "*el-Hamdü li'llâh!*" der. Hârûn, "*Hamd'e sebep nedir?*" der. Arab, "*Herkes diktiği ağacın yemişini kırk senede aldığı halde, ben bugün diktiğim ağacın yine bugün meyvesini alıyorum da onun için hamd ettim.*" der. Hârûn tekrâr ihsân eder. Arab da tekrâr hamd ile beraber der ki:

"*Bu defaki hamdimin sebebi şudur ki: Başkaları ağaçlarının mahsûlünü senede bir kere alırken ben bir günde iki kere alıyorum.*"

Hârûn ihtiyârın edeb ve zerâfetine tahsîn ile geçer gider.

Fâik Reşad, *Külliyyât-ı Letâif*, İstanbul, 1328, s. 14-15.

Metin 9: Sözlük

Farsça kelime ve tamlamalar:

Hânende	Okuyanlar
Güfte	Söylenmiş, eserin sözleri
Nahlistan	Hürmalık

Arapça kelime ve tamlamalar:

Ref' -i rik'a-i şikâyet	Şikâyeti kaldırmak
İbrahîm-i Mûsulî	Musullu İbrahim
Huzûr-ı halîfe	Halifenin katı, yanı
Mahzâ	Sırf, sadece
Müşârûn ileyh	Adı geçen
Muktezâ	Gereken şey

— ایکنجی دور —

شیخ الشہرا شیخی

اسمی (سنان) در . کوتاہیہ لیدر . طبیب اولق مناسبتیلہ
 « حکیم سنان » دیرلر ایدی . کتب تاریخده تفصیل اولندیغی
 اوزره چایی سلطان محمد بعض انفعالات نفسانیہ دن طولایی
 دوچار اولدیغی مرض هائلدن بونک تدبیر حکیمانہ سیلہ قورتلش
 اولہ سنہ مکافاة رئیس الاطبا تعیین ایتشدی . بالخاصہ فن کالیده
 استاد ایدی .

اوائل حالده ایرانہ کیتمش، علوم ادبیہ و طبیہ ی اوراده
 تحصیل ایتمش، اثنای تحصیلده فاضل مشهور شریف جرجانی
 ایله شریک اولمش، کبار مشایخدن بر چوقلریلہ تشرف و اولردن
 اقتباس انوار تصوف ایلمش، حاجی بایرام انقرویدن اخذ دست
 انابت ایتشدر . نظمده عصرینک یکانہ سی و قصیدہ و مثنوی
 وادیلرینک فرزانه سی ایدی . (خسرو و شیرین) نامندہ کی
 منظومہ سی مشهور و مقبول جمهوردر . تذکرہ لک قولنجہ بونی
 سلطان مراد ناینک امریلہ نظامیدن ترجمہ صورتیلہ نظمہ
 باشلایوب فقط اکالہ موفق اولقسزین وفات ایتکلہ صوکرہ
 همشیره زاده سی شیخ اوغلی جمالی اتمام ایتشدر .

خرافات تبیلندن بر طاقیم قصص و اخباری حاوی سگسان
جلدند عبارت بر منظومه یازمش اولان فردوسی طویل، که
فأتح عصرینه یتشمش و بناءً علیه شیخی یه تذکره نویسناک
جمله سندن ده‌ا یاقین بر زمانده بولمشدرد . دیباجه کتابنده
شیخینک خسرو و شیرینی کره میان زانه لردن مصطفی چلبی نامه
نظمه باشلامش ایسه ده اتمام ایتهدن چلبی وفات ایتمکه سلطان
مراد امریبه اکیال و مشار الیه نامه اتحاف ایله ش اولدیغنی
یازیور . حالا درگاه مولاناده پوست نشین ارشاد عرفای
دوراندن ولد بهائی چلبی افندی حضرتلری بر وقت مطالعه
ایله دکبری (خسرو و شیرین) ایچون آخر کتابه شونی
یازمشلردی :

« بو کتابک مطالعه سندن ظاهر ایدرکه شیخی، مثنوی
شریفه پک زیاده منتسب ایش . درون کتابده بر چوق معارف
مثنویه وار . حتی بعض ابیاتی عیناً ترجمه ایش . حکیم سنائینک
دخی « الہی نامه » سنه واقف ایش . الحاصل مولانا سنائی،
عطار و امثالندن عبارت صوفیه صافیہ نک مسلکته سالک ایش .
مسلکجه، ایراد مثلجه شیخ سعدی بی دخی آکدیرر . اوندن ده
خیلی اقتباساتی واردر . بوجه تملرله ترجمه اصلندن ده مکملدر .»

§

شیخی ترجمه دن بر ایکی جزء یازوب پادشاهه تقدیم ایتدکده
غابت مقبوله کچمکله کندیسنه بعض اراضی تملیک ایتشدی .

Metin 10

Şeyhü'ş-Şuarâ Şeyhî

İsmi Sinan'dır; Kütahyalıdır. Tabîb olmak münasebetiyle “Hekim Sinan” derler idi. Kütüb-i tarihte tafsîl olunduğu üzere Çelebi Sultan Mehmed bazı infîlât-ı nefsâniyyeden dolayı düşâr olduğu maraz-ı hâilden bunun tedbîr-i hekîmânesiyle kurtulmuş olmasına mükâfeten reisü'l-etibbâ ta'yin etmişti. Bilhassa fenn-i kehhâlîde üstâd idi.

Evâil-i hâlinde İnan'a gitmiş ulûm-ı edebiyeye ve tıbbiyeyi orada tahsîl etmiş, esnâ-yı tahsilde fâzıl-ı meşhûr Şerîf Cürçânî ile şerîk olmuş, kibâr-ı meşâyih-tan birçoklarıyla teşerrûf ve onlardan iktibâs-ı envâr-ı tasavvuf eylemiş, Hacı Bayrâm-ı Ankaravîden ahz-ı dest-i inâbet etmiştir. Nazımda asrının yegânesi ve kasîde ve mesnevî vâdîlerinin ferdânesi idi. Hüsrev ü Şîrîn nâmındaki manzûmesi meşhûr ve makbûl-i cumhûrdur. Tezkirelerin kavlınce bunu Sultân Murâd-ı sâninin emriyle Nizâmî'den tercüme sûretiyle nazma başlayıp fakat ikmâle muvaffak olmaksızın vefat etmekle sonra hemşire-zâdesi Şeyhoğlu Cemâlî itmâm etmiştir.

Hurâfât kabîlinden bir takım kısas ve ahbârı hâvî seksen ciltten ibâret bir manzûme olan Firdevsî-i tavîl ki Fâtih asrına yetişmiş ve binâen aleyh Şeyhî'ye tezkire-nüvîsânın cümlesinden daha yakın bir zamanda bulunmuştur. Dîbâce-i kitabında Şeyhî'nin Hüsrev ü Şîrîn'in Germiyânzâdelerden Mustafa Çelebi nâmına nazma başlamış ise de itmâm etmeden Çelebi vefât etmekle Sultan Murâd emriyle ikmâl ve müşârün iley nâmına ithâf eylemiş olduğunu yazıyor. Hâlâ dergâh-ı Mevlânâ'da post-nişîn-i irşâd-ı urefâ-yı devrândan Veled Bahâî Çelebi Efendi hazretleri bir vakit mütâlaa eyledikleri Hüsrev ü Şîrîn için âhir-i kitaba şunu yazmışlardır:

“Bu kitabın mütâlaasından tazâhür eder ki: Şeyhî Mesnevî-i şerîfe pek ziyâde müntesip imiş. Derûn-ı kitapta birçok maârif-i Mesnevî var. Hattâ bazı ebyâtı aynen tercüme etmiş. Hakîm Senâî'nin dahi İlâhînâme'sine vâkıf imiş el-Hâsıl Mevlânâ, Senâî, Attâr ve emsâlinde ibâret sûfiye-i sâfiyenin mesleğine sâlik imiş. Meslekçe, îrâd-ı meselce Şeyh Sa'dî'yi dahi andırır. Ondan da hayli iktibâsâtı vardır. Bu cihetlerle tercüme aslından daha mükemmeldir.”

Şeyhî, tercümeden bir iki cüz yazıp padişâha takdîm ettikte gâyet makbûle geçmekle kendisine bazı arâzi temlîk etmişti.

F. Reşad, *Târih-i Edebiyât-ı Osmâniyye*, Zerâfet Matbaası, İstanbul (Tarihsiz), c. I, s. 80-81.

Metin 10: Sözlük

Farsça kelime ve tamlamalar:

Düçâr	Tutulmuş
Yegâne	Bir tek
Hemşîre-zâde	Kızkardeşin oğlu
Tezkire-nüvîsân	Tezkire yazarları
Dîbâce-i kitab	Kitabın önsözü
Derûn-ı kitab	Kitabın içi

Arapça kelime ve tamlamalar:

İnfîlât-ı nefsâniyye	Nefsi tepkiler
Kütüb-i tarih	Tarih kitapları
Maraz-ı hâil	Ağır hastalık
Tedbîr-i hekîmâne	Hikmetli tedbir
Reîsü'l-etıbbâ	Başhekim, doktorların reisi
Fenn-i kehhâlî	Göz hekimliği
Evâil-i hâl	İlk zamanlar
Ulûm-ı edebîyye	Edebi ilimler
Esnâ-yı tahsîl	Öğrenim sırasında
Kibâr-ı meşâyih	Şeyhlerin büyükleri
İktibâs-ı envâr-ı tasavvuf	Tasavvuf nurlarından elde etme
Ahz-ı dest-i inâbet	Vekâlet elini alma
Makbûl-i cumhûr	Herkesin kabul ettiği
Âhir-i kitab	Kitabın sonu
Îrâd-ı mesel	Atasözü gibi hikmetli söz söyleme